

අඩිගුත්තරනිකායො

චතුක්කනිපාතපාළි

4. චතුත්ථපණ්ණාසකං

(20) 5. මහාවග්ගො

(1)

සොකානුධතපුත්තං

අභිගුත්තරනිකායො

චතුක්කනිපාතපාළි

4. චතුත්ථපණ්ණාසකං

(20) 5. මහාවග්ගො

1. සොතානුධතසුත්තං

191. “සොතානුධතානං, භික්ඛවෙ, ධම්මානං, වචසා පරිචිතානං, මනසානුපෙක්ඛිතානං, දිට්ඨියා සුඡ්පට්ඨිද්ධානං චත්තාරො ආනිසංසා පාටිකඛ්ඛා. කතමෙ චත්තාරො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මං පරියාපුණාති – සුත්තං, ගෙයාං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථා, උදානං, ඉතිචුත්තකං, ජාතකං, අඛ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. තස්ස තෙ ධම්මා සොතානුධතා භොන්ති, වචසා පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුඡ්පට්ඨිද්ධා. සො මුට්ඨස්සති කාලං කුරුමානො අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං උපපජ්ජති. තස්ස තත්ථ සුඛිනො ධම්මපදාපිලපන්ති. දන්ධො භික්ඛවෙ, සතුඡ්පාදො; අථ සො සත්තො ඛිජ්ජංයෙව විසෙසගාමී භොති. සොතානුධතානං, භික්ඛවෙ, ධම්මානං, වචසා පරිචිතානං, මනසානුපෙක්ඛිතානං, දිට්ඨියා සුඡ්පට්ඨිද්ධානං අයං පට්ඨො ආනිසංසො පාටිකඛ්ඛො.

“පුන ච පරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මං පරියාපුණාති – සුත්තං, ගෙයාං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථා, උදානං, ඉතිචුත්තකං, ජාතකං, අඛ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. තස්ස තෙ ධම්මා සොතානුධතා භොන්ති, වචසා පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුඡ්පට්ඨිද්ධා. සො මුට්ඨස්සති කාලං කුරුමානො අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං උපපජ්ජති. තස්ස තත්ථ න භෙව ඛො සුඛිනො ධම්මපදාපිලපන්ති; අපි ච ඛො භික්ඛු ඉද්ධිමා වෙතොවසිජ්ජත්තො දෙවපරිසායං ධම්මං දෙසෙති. තස්ස ඵචං භොති – ‘අයං වා සො ධම්මවිනයො, යත්ථාහං පුඛිඛෙ බුභ්මවරියං අචරි’න්ති. දන්ධො, භික්ඛවෙ, සතුඡ්පාදො; අථ සො සත්තො ඛිජ්ජමෙව විසෙසගාමී භොති.

සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො කුසලො හෙරිසද්දස්ස. සො අද්ධානමග්ගපට්ඨන්තො හෙරිසද්දං සුඤ්ඤාය. තස්ස න භෙව ඛො අස්ස කඛ්ඛා වා විමති වා – ‘හෙරිසද්දො නු ඛො, න නු ඛො හෙරිසද්දො’ති! අථ ඛො හෙරිසද්දොත්ථෙව නිට්ඨං ගච්ඡෙය්‍ය. ඵචමෙව

බො, හික්බවෙ, හික්බු ධම්මං පරියාපුණාති – සුත්තං, ගෙයාං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථා, උදානං, ඉතිච්ඡන්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. තස්ස තෙ ධම්මා සොතානුධතා භොන්ති, වචසා පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුඡපට්ඨිද්ධා. සො මුට්ඨස්සති කාලං කුරුමානො අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං උපපජ්ජති. තස්ස තත්ථ න භෙව බො සුඛිනො ධම්මපදාපිලපන්ති; අපි ච බො හික්බු ඉද්ධිමා වෙතොවසිජ්ජන්තො දෙවපරිසායං ධම්මං දෙසෙති. තස්ස ඵලං භොති – ‘අයං වා සො ධම්මචිනයො, යත්ථාහං පුඛිබ්බෙ බුහ්මවරියං අවරි’න්ති. දන්ධො, හික්බවෙ, සතුජ්ජාදො; අථ සො සත්තො ඛිජ්ජංයෙව විසෙසගාමී භොති. සොතානුධතානං, හික්බවෙ, ධම්මානං, වචසා පරිචිතානං, මනසානුපෙක්ඛිතානං, දිට්ඨියා සුඡපට්ඨිද්ධානං අයං දුතියො ආනිසංසො පාටිකඛ්බො.

“පුත ච පරං, හික්බවෙ, හික්බු ධම්මං පරියාපුණාති – සුත්තං, ගෙයාං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථා, උදානං, ඉතිච්ඡන්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. තස්ස තෙ ධම්මා සොතානුධතා භොන්ති, වචසා පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුඡපට්ඨිද්ධා. සො මුට්ඨස්සති කාලං කුරුමානො අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං උපපජ්ජති. තස්ස තත්ථ න භෙව බො සුඛිනො ධම්මපදාපිලපන්ති, නපි හික්බු ඉද්ධිමා වෙතොවසිජ්ජන්තො දෙවපරිසායං ධම්මං දෙසෙති; අපි ච බො දෙවපුත්තො දෙවපරිසායං ධම්මං දෙසෙති. තස්ස ඵලං භොති – ‘අයං වා සො ධම්මචිනයො, යත්ථාහං පුඛිබ්බෙ බුහ්මවරියං අවරි’න්ති. දන්ධො, හික්බවෙ, සතුජ්ජාදො; අථ සො සත්තො ඛිජ්ජංයෙව විසෙසගාමී භොති.

සෙය්‍යථාපි, හික්බවෙ, පුරිසො කුසලො සඛ්බසද්දස්ස. සො අද්ධානමග්ගපට්ඨපන්තො සඛ්බසද්දං සුඤ්ඤාය. තස්ස න භෙව බො අස්ස කඛ්බා වා විමති වා – ‘සඛ්බසද්දො නු බො, න නු බො සඛ්බසද්දො’ති! අථ බො සඛ්බසද්දොත්ථෙව නිට්ඨං ගච්ඡෙය්‍ය. ඵලමෙව බො, හික්බවෙ, හික්බු ධම්මං පරියාපුණාති – සුත්තං, ගෙයාං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථා, උදානං, ඉතිච්ඡන්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. තස්ස තෙ ධම්මා සොතානුධතා භොන්ති, වචසා පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුඡපට්ඨිද්ධා. සො මුට්ඨස්සති කාලං කුරුමානො අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං උපපජ්ජති. තස්ස තත්ථ න භෙව බො සුඛිනො ධම්මපදාපිලපන්ති, නපි හික්බු ඉද්ධිමා වෙතොවසිජ්ජන්තො දෙවපරිසායං ධම්මං දෙසෙති; අපි ච බො දෙවපුත්තො දෙවපරිසායං ධම්මං දෙසෙති. තස්ස ඵලං භොති – ‘අයං වා සො ධම්මචිනයො, යත්ථාහං පුඛිබ්බෙ බුහ්මවරියං අවරි’න්ති. දන්ධො, හික්බවෙ, සතුජ්ජාදො; අථ සො සත්තො ඛිජ්ජංයෙව විසෙසගාමී භොති. සොතානුධතානං, හික්බවෙ, ධම්මානං, වචසා පරිචිතානං, මනසානුපෙක්ඛිතානං, දිට්ඨියා සුඡපට්ඨිද්ධානං අයං තතියො ආනිසංසො පාටිකඛ්බො.

“පුන ව පරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මං පරියාපුණාති - සුත්තං, ගෙයාං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථා, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. තස්ස තෙ ධම්මා සොනානුධතා භොන්ති, වචසා පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුඡ්පට්ඨිද්ධා. සො මුට්ඨස්සති කාලං කුරුමානො අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං උපපජ්ජති. තස්ස තත්ථ න හෙව ඛො සුඛිනො ධම්මපදාපිලපන්ති, නපි භික්ඛු ඉද්ධිමා වෙතොවසිජ්ජත්තො දෙවපරිසායං ධම්මං දෙසෙති, නපි දෙවපුත්තො දෙවපරිසායං ධම්මං දෙසෙති; අපි ව ඛො ඔපපාතිකො ඔපපාතිකං සාරෙති - ‘සරසි ත්වං, මාරිස, සරසි ත්වං, මාරිස, යත්ථ මයං පුඛිඛෙ බුහ්මවරියං අවරිම්භා’ති. සො ඵවමාහ - ‘සරාමි, මාරිස, සරාමි, මාරිසා’ති. දන්ධො, භික්ඛවෙ, සතුජ්ජාදො; අථ සො සත්තො ඛිජ්ජංයෙව විසෙසගාමී භොති.

සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ද්වෙ සභායකා සහපංසුකීලිකා. තෙ කදාවි කරහවි අඤ්ඤමඤ්ඤං සමාගච්ඡෙය්‍යුං. තමෙනං සභායකො සභායකං ඵවං වදෙය්‍ය - ‘ඉතිපි, සම්ම, සරසි, ඉතිපි, සම්ම, සරසි’ති. සො ඵවං වදෙය්‍ය - ‘සරාමි, සම්ම, සරාමි, සම්මා’ති. ඵවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මං පරියාපුණාති - සුත්තං, ගෙයාං, වෙය්‍යාකරණං, ගාථා, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අබ්භුතධම්මං, වෙදල්ලං. තස්ස තෙ ධම්මා සොනානුධතා භොන්ති, වචසා පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුඡ්පට්ඨිද්ධා. සො මුට්ඨස්සති කාලං කුරුමානො අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං උපපජ්ජති. තස්ස තත්ථ න හෙව ඛො සුඛිනො ධම්මපදාපිලපන්ති, නපි භික්ඛු ඉද්ධිමා වෙතොවසිජ්ජත්තො දෙවපරිසායං ධම්මං දෙසෙති, නපි දෙවපුත්තො දෙවපරිසායං ධම්මං දෙසෙති; අපි ව ඛො ඔපපාතිකො ඔපපාතිකං සාරෙති - ‘සරසි ත්වං, මාරිස, සරසි ත්වං, මාරිස, යත්ථ මයං පුඛිඛෙ බුහ්මවරියං අවරිම්භා’ති. සො ඵවමාහ - ‘සරාමි, මාරිස, සරාමි, මාරිසා’ති. දන්ධො, භික්ඛවෙ, සතුජ්ජාදො; අථ ඛො සො සත්තො ඛිජ්ජංයෙව විසෙසගාමී භොති. සොනානුධතානං, භික්ඛවෙ, ධම්මානං, වචසා පරිචිතානං, මනසානුපෙක්ඛිතානං, දිට්ඨියා සුඡ්පට්ඨිද්ධානං අයං චතුත්ථො ආනිසංසො පාටිකඪ්ඛො. සොනානුධතානං, භික්ඛවෙ, ධම්මානං, වචසා පරිචිතානං, මනසානුපෙක්ඛිතානං දිට්ඨියා සුඡ්පට්ඨිද්ධානං ඉමෙ චත්තාරො ආනිසංසො පාටිකඪ්ඛො’ති. පඨමං.

සෞතානුධනසුත්තවණ්ණනා (අට්ඨකථා)

191. පඤ්චමස්ස පයමෙ සෞතානුධනානන්ති පසාදසොතං ඔදහින්වා ඤාණසොතෙන වචන්ථපිතානං. වත්තාරො ආනිසංසා පාටිකච්චාති වත්තාරො ගුණානිසංසා පාටිකච්චිතඛ්ඛා. ඉදං පන භගවතා අත්ථුප්පත්තිවසෙන ආරද්ධං. කතරඅත්ථුප්පත්තිවසෙනාති? හික්ඛුනං. ධම්මස්සවනාය අනුපසඬිකමනඅත්ථුප්පත්තිවසෙන. පඤ්චසතා කිර බ්‍රාහ්මණපඛ්ඛජිතා “සම්මාසම්බුද්ධො ලිඬිගවචනවිහන්තිපදබ්‍යඤ්ජනාදීහි කට්ඨන්තො අම්භෙහි ඤාතමෙව කට්ඨස්සති, අඤ්ඤාතං කිං කට්ඨස්සති”ති ධම්මස්සවනත්ථං න ගච්ජන්ති. සත්ථා තං පචන්ති. සුත්ථා තෙ පක්කොසාපෙත්ථා “කස්මා එවං කරොථ, සක්කච්චං ධම්මං සුඤ්ඤාථ, සක්කච්චං ධම්මං සුඤ්ඤාත්තානඤ්ච සජ්ඣායන්තානඤ්ච ඉමෙ එත්තකා ආනිසංසා”ති දස්සෙන්තො ඉමං දෙසනං ආරහි.

තත්ථ ධම්මං පරියාපුණාතීති සුත්තං ගෙය්‍යන්තිආදිකං නවඬිගං සත්ථුසාසනභූතං තන්තිධම්මං වළඤ්ජෙති. සෞතානුධනා භොන්තීති සොතං අනුප්පත්තා අනුපවිට්ඨා භොන්ති. මනසානුපෙක්ඛිතාති විත්තෙන ඔලොකිතා. දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිද්ධාති අත්ථතො ච කාරණතො ච පඤ්ඤාය සුට්ඨු පට්ඨිද්ධා පච්චක්ඛං කතා. මුට්ඨස්සති කාලං කුරුමානොති නයිදං බුද්ධවචනං අනුස්සරණසතියා අභාවෙන චුත්තං, පුට්ඨජනකාලකිරියං පන සන්ධාය චුත්තං. පුට්ඨජනො හි මුට්ඨස්සති කාලං කරොති නාම. උපපජ්ජතීති සුද්ධසීලෙ පතිට්ඨිතො දෙවලොකෙ නිබ්බන්තති. ධම්මපදා පිලපන්තීති අන්තරාහවෙ නිබ්බන්තමුට්ඨස්සතිනො, යෙපි පුබ්බෙ සජ්ඣායමුලිකා වාචාපරිචිතබුද්ධවචනධම්මා, තෙ සබ්බෙ පසන්තෙ ආදාසෙ ඡායා විය පිලපන්ති, පාකටා හුත්ථා පඤ්ඤායන්ති. දන්ධො, හික්ඛවෙ, සතුප්පාදොති බුද්ධවචනානුස්සරණසතියා උප්පාදො දන්ධො ගරු. අථ සො සත්තො ඛිප්පංයෙව විසෙසගාමී භොති, නිබ්බානගාමී භොතීති අත්ථො.

ඉද්ධිමා වෙතොවසිප්පත්තොති ඉද්ධිසම්පත්තො විත්තස්ස වසිභාවපත්තො ඛිණාසවො. අයං වා සො ධම්මවිනයොති එත්ථ විභාවනත්ථො වා-සද්දො. යත්ථාති යස්මිං ධම්මවිනයෙ. බ්‍රහ්මවරියං අවරින්ති බ්‍රහ්මවරියවාසං වසිං. ඉදම්පි බුද්ධවචනං මයා පුබ්බෙ වළඤ්ජිතන්ති බුද්ධවචනානුස්සරණවසෙනෙතං චුත්තං. දෙවපුත්තොති

පඤ්චාලවණ්ඩො විය හත්ථකමහාබ්බුග්ගා විය සනඬකුමාරබ්බුග්ගා විය ව එකො ධම්මකපීකදෙවපුත්තො. ඔපපාතිකො ඔපපාතිකං සාරෙතීති පයමං උප්පන්නො දෙවපුත්තො පච්ඡා උප්පන්නං සාරෙතී. සහපංසුකීලීකාති එතෙන නෙසං දීසරත්තං කතපරිවයභාවං දස්සෙති. සමාගච්ඡෙය්‍යුත්ති සාලාය වා රුක්ඛමුලෙ වා සම්මුඛිභාවං ගච්ඡෙය්‍යුං. එවං වදෙය්‍යාති සාලාය වා රුක්ඛමුලෙ වා පයමතරං නිසීන්නො පච්ඡා ආගතං එවං වදෙය්‍යා. සෙසමෙත්ථ පාලීනෙයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

සොතානුධනසුත්තවණ්ණනා (ටීකා)

191. පඤ්චමස්ස පයමෙ සොතානුධනානන්ති පසාදසොතං අනුගන්ත්වා ගතානං, පගුණානං වාචුග්ගතානන්ති අත්ථො. එවංභූතා ව පසාදසොතං ඔදහීත්වා ඤාණසොතෙන සුට්ඨු වචන්ථපිතා නාම හොන්තීති ආහ “පසාදසොත”න්තිආදි. එකච්චස්ස හි උග්ගහිතපුබ්බවචනං තං තං පගුණං නිච්ඡරිතං සුට්ඨු වචන්ථපිතං න හොති. “අසුකං සුත්තං වා ජාතකං වා කථෙහී”ති වුත්තෙ “සජ්ඣායිත්වා සංසන්දිත්වා සමනුග්ගාහිත්වා ජාතිස්සාමී”ති වදන්ති. එකච්චස්ස තං තං පගුණං භවඬගසොතසදිසං හොති “අසුකං සුත්තං වා ජාතකං වා කථෙහී”ති වුත්තෙ උද්ධරිත්වා තමෙව කථෙති. තං සන්ධායෙනං වුත්තං “ඤාණසොතෙන වචන්ථපිතාන”න්ති. ඉත්ථිලිඬගාදිති තීණි ලිඬගාති. නාමාදිති වත්තාරි පදාති. පයමාදයො සත්ත විහත්තියො.

වළඤ්ඤෙතීති පාලිං අනුසන්ධිං පුබ්බාපරවසෙන වාචුග්ගතං කරොන්තො ධාරෙති. වචසා පරිචිතාති සුත්තදසකවග්ගදසකපණ්ණාසදසකවසෙන වාචාය සජ්ඣායිතා, “දසසුත්තාති ගතාති, දසවග්ගාති ගතාතී”තිආදිනා සල්ලක්ඛෙත්වා වාචාය සජ්ඣායිතාති අත්ථො. වග්ගාදිවසෙන හි ඉධ වචසා පරිවයො අධිජ්ජෙතො, න පන සුත්තෙකදෙසස්ස සුත්තමත්තස්ස වචසා පරිවයො. මනසා අනු අනු පෙක්ඛිතා භාගසො නිජ්ඣායිතා විදිතා මනුසානුපෙක්ඛිතා. යස්ස වාචාය සජ්ඣායිතං බුද්ධවචනං මනසා වින්තෙත්තස්ස තත්ථ තත්ථ පාකටං හොති, මහාදීපං ජාලෙත්වා යීතස්ස රූපගතං විය විභූතං හුත්වා පඤ්ඤායති. තං සන්ධායෙනං වුත්තං. සුප්පට්ඨිද්ධාති නිජ්ජටං නිග්ගමිඛං කත්වා සුට්ඨු යාථාවතො පට්ඨිද්ධා. සෙසමෙත්ථ සුවිඤ්ඤෙය්‍යාමෙව.

සොතානුගතසුත්තවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

වෙනත් දහම් කරුණු (නවාංග සාසන)

දීඝනිකායෙ - සීලක්ඛන්ධවග්ගට්ඨකථා

කථං අභිගවසෙන නවවිධං? සබ්බමෙව හිදං සුත්තං, ගෙයාං, වෙයාකරණං, ගාථා, උදානං, ඉතිවුත්තකං, ජාතකං, අඛ්භ්‍යධම්මං, වෙදල්ලන්ති නවජ්ජහෙදං හොති.

තත්ථ උභතොවිභවිගනිද්දෙසබන්ධකපරිවාරා, සුත්තනිපාතෙ මඛිගලසුත්තරතනසුත්තනාලකසුත්තනුවට්ඨකසුත්තානි ච අඤ්ඤම්පි ච සුත්තනාමකං තථාගතවචනං **සුත්තන්ති** වෙදිතබ්බං.

සබ්බම්පි සගාථකං සුත්තං **ගෙයාන්ති** වෙදිතබ්බං. විසෙසෙන සංයුත්තකෙ සකලොපි සගාථවග්ගො,

සකලම්පි අභිධම්මපිටකං, නිග්ගාථකං සුත්තං, යඤ්ච අඤ්ඤම්පි අට්ඨහි අභිගෙහි අසඬගහිතං බුද්ධවචනං, තං **වෙයාකරණන්ති** වෙදිතබ්බං.

ධම්මපදං, ථෙරගාථා, ථෙරීගාථා, සුත්තනිපාතෙ නොසුත්තනාමිකා සුද්ධිකගාථා ච **ගාථානි** වෙදිතබ්බා.

සොමනස්සඤ්ඤාණමයිකගාථා පටිසංයුත්තා ද්වෙඅසීති සුත්තන්තා **උදානන්ති** වෙදිතබ්බං.

“වුත්තඤ්ඤෙනං හගවතා” තිආදිනයජ්ජවත්තා දසුත්තරසතසුත්තන්තා **ඉතිවුත්තකන්ති** වෙදිතබ්බං.

අපණ්ණකජාතකාදීනි පඤ්ඤාසාධිකානි පඤ්චජාතකසතානි **‘ජාතක’න්ති** වෙදිතබ්බං.

“චත්තාරොමෙ, හික්ඛවෙ, අච්ඡරියා අඛ්භ්‍යා ධම්මා ආනන්දෙ” ති ආදිනයජ්ජවත්තා (දී. නි. 2.209) සබ්බෙපි අච්ඡරියඛ්භ්‍යධම්මපටිසංයුත්තසුත්තන්තා **අඛ්භ්‍යධම්මන්ති** වෙදිතබ්බං.

වුළුවෙදල්ල-මහාවෙදල්ල-සම්මාදිට්ඨි-සක්කපඤ්ඤ-සඬධාරභාජනිය-මහාපුණ්ණමසුත්තාදයො සබ්බෙපි වෙදඤ්ච තුට්ඨිඤ්ච ලද්ධා ලද්ධා පුව්ඡිතසුත්තන්තා **වෙදල්ලන්ති** වෙදිතබ්බං. එවං අභිගවසෙන නවවිධං.